

Metinler gerçeklikle ilişkileri, anlatım biçimleri, işlevleri ve yazılış amaçlarına göre öncelikle sanat metinleri ve öğretici metinler olarak iki gruba ayrılır.

I. SANAT METİNLERİ

Sanat metinleri, gerçeklerin sanatçının hayal, duygu ve düşünce dünyasında yeniden yorumlanması ve şekillenmesiyle meydana gelir.

- Sanat metinlerine **edebî metinler** de denir.
- Bu metinlerde estetik ön plandadır.
- Sezdirme ve hissettirme esastır.
- Her okunduğunda yeniden yorumlanmaya açıktır.
- Edebiyat biliminin içerisinde yer alır.

Sanat metinleri kendi içerisinde:

A. **Şiir** (coşku ve heyecanı dile getiren metinler)

B. **Olay çevresinde oluşan edebî metinler** olarak iki gruba ayrılır.

A. **Şiir (coşku ve heyecanı dile getiren metinler)**: Duyguları, izlenimleri, coşkuları dilsel bir anlatım içinde ve özellikle dizeler hâlindeki ritimlerle, uyumlarla ve imgelerle açıklayan metinlerdir.

B. **Olay Çevresinde Oluşan Edebî Metinler**:

- Kurmacanın (hayal ürünü) imkânlarından yararlanır.
- Yoruma dayanır.
- Bir olay örgüsü vardır.
- Olay örgüsü hayalî olarak düzenlenir.
- Kişi, zaman, mekân gibi öğeler yer alır.
- İnsana özgü soyut durumlar somutlaştırılır.

Olay çevresinde oluşan edebî metinler:

1. **Anlatmaya bağlı edebî metinler**

2. **Göstermeye bağlı edebî metinler** olarak iki gruba ayrılır.

Anlatmaya bağlı edebî metinler ve göstermeye bağlı edebî metinler arasındaki en büyük fark; birisinin **anlatmaya** ve **okumaya** diğerinin ise **göstermeye** ve **seyretmeye** bağlı olmasıdır.

1. Anlatmaya Bağlı Edebî Metinler

- a. Destan
- b. Masal
- c. Halk hikâyesi
- d. Mesnevi
- e. Manzum hikâye
- f. Hikâye
- g. Roman

2. Göstermeye Bağlı Edebî Metinler;

- a. Geleneksel Türk tiyatrosu
(Orta oyunu, Karagöz, köy tiyatrosu)
- b. Modern Türk tiyatrosu
(komedi, dram, trajedi) olarak gruplara ayrılır.

II. ÖĞRETİCİ METİNLER

Öğretici metinlerde amaç gerçeğin yeniden yorumlanması değil olduğu gibi anlatılmasıdır. Önemli olan okuyucuya bilgi vermek ya da bilgiyi paylaşmaktır. Bu nedenle öğretici metinlerde ifadeler açık ve nettir. Her okunduğunda farklı yorumlanmaz.

Öğretici metinler;

1. **Tarihî metinler** (tarihî konuları anlatan ve belgelere dayanan metinler)
2. **Felsefî metinler** (felsefî konuları anlatan metinler)
3. **Bilimsel metinler** (bilimsel gelişmeleri anlatan metinler)
4. **Gazete çevresinde gelişen metinler** (makale, deneme, sohbet, fıkra, eleştiri, haber yazısı, röportaj vb.)
5. **Kişisel hayatı konu alan metinler** (anı, mektup, günlük, gezi yazısı, biyografi, oto biyografi vb.) olarak gruplandırılır.